Opgesteld door: José van der Hoeven (Kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller: mbo-docent

Referentie: Kennisrotonde. (2018). *Welke ondersteuningsmaatregelen zijn effectief voor optimale leerprestaties van studenten met dyslexie in het mbo?* (KR.416). Den Haag: Kennisrotonde.

Kort antwoord

Dyslexie is een hardnekkig probleem dat zich bij mbo studenten kan uiten in het niet vlot of geautomatiseerd kunnen lezen en/of niet accuraat spellen. In een quick scan onder mbo-instellingen bleek dat in iets minder dan de helft van mbo-instellingen meer dan 10 % van de studenten een dyslexieverklaring hadden. Studenten met dyslexie hebben baat bij taalgerelateerde ondersteuning, zoals auditieve ondersteuning, wat bewezen effectief is, en verlenging van examentijd en ICT-ondersteuning, waarvan aannemelijk is dat ze effectief zijn. Daarnaast is aandacht voor zelfredzaamheid gewenst. In het protocol dyslexie mbo worden concrete handreikingen gedaan voor de begeleiding van studenten met dyslexie in de context van empowerment .

Toelichting antwoord

Mensen met dyslexie ervaren problemen bij het (leren) lezen en/of spellen (Ghesquière et al 2010; De Jong et al 2016). Dyslexie wordt over het algemeen als volgt gedefinieerd (De Jong et al, 2016):

'een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.'

Het gaat om hardnekkige problemen, die op alle leeftijden voorkomen. Volgens van der Leij en anderen (2011) dient bij jongeren met dyslexie met name aandacht te worden besteed aan het vlot of geautomatiseerd en accuraat toepassen van de lees- en spellingvaardigheden en niet meer zo zeer op het aanleren van technisch lezen of spellingvaardigheid. Automatisering van lees- en spellingprocessen is voor jongeren en volwassenen met dyslexie een probleem, dat resulteert in traagheid en fouten. Bij lezen zorgt de traagheid ervoor dat studenten met dyslexie minder aandacht kunnen besteden aan tekstbegrip. In dit kader is gebleken dat ook volwassenen met dyslexie lager presteerden op de meeste of alle leestaken en lees-gerelateerde taken (Bekebrede, e.a., 2010).

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

Als we kijken naar het percentage dyslectici in de schoolpopulatie, heeft in het vmbo ongeveer 15% van de vmbo-eindexamenkandidaten een dyslexieverklaring (Sontag en Bosmans, 2010; Sontag en Donker, 2012). Logischerwijs zouden we mogen verwachten dat het merendeel van deze leerlingen doorstroomt naar het mbo, wat betekent dat er in het mbo een substantieel aantal mbo-studenten een dyslexieverklaring zal hebben. In een quick scan uitgevoerd in 2016 onder 25 mbo-instellingen gaf 56% van de instellingen aan dat 1-9% van de studenten een dyslexieverklaring hadden, 36% van de instellingen dat 10-19% van de studenten een dyslexieverklaring hadden en 8 % van de instellingen dat meer dan 20% van de studenten een dyslexieverklaring hadden (Cuelenaere, 2016). Aangezien we hierboven al constateerden dat dyslexie een hardnekkig probleem betreft, is ondersteuning voor deze studenten in het mbo gewenst.

Op een conferentie over studiesucces met dyslexie hield prof. dr. Aryan van der Leij een keynote waarin hij nader inging op verschillende mogelijkheden om studenten met dyslexie te ondersteunen (Van der Leij, 2011). Bij elke mogelijkheid gaf hij aan of er ook wetenschappelijke evidentie voor was:

-verlenging toets- of examentijd: De werkzaamheid van deze maatregel lijkt aannemelijk vanwege traagheid van verwerken van schriftelijke informatie, maar er is geen evidentie beschikbaar;

- vergroting van opgaven : Dat studenten met dyslexie hier baat bij hebben lijkt niet aannemelijk, omdat is aangetoond dat dyslectici geen problemen hebben met waarnemen of 'zien'. Het is echter niet onderzocht;

- auditieve ondersteuning werkt zoals is aangetoond in onderzoek bij kinderen in de basisschoolleeftijd. Dus klankhulp kan studenten met dyslexie ondersteunen;

-ICT ondersteuning lijkt kansrijk, onder andere vanwege de mogelijkheid voor auditieve ondersteuning, het gebruik van een toetsenbord en digitale ervaring, maar er is (nog) geen onderzoek naar gedaan.

Naast de kennis die wetenschappelijk onderzoek heeft opgeleverd, is er in opdracht van OCW ook een handboek voor het mbo ontwikkeld: het protocol dyslexie middelbaar beroepsonderwijs. Dit document geeft nadere handreikingen voor de vormgeving van dyslexiebeleid en de signalering, diagnosticering en begeleiding van studenten met leesproblemen en/of dyslexie in het mbo. (Teunissen, e.a., 2017). In dit handboek behelst begeleiding meer dan alleen taalondersteuning, de focus ligt op toekomstige zelfredzaamheid en empowerment. Daarbij worden voor de begeleiding de volgende thema's onderscheiden: eigen verantwoordelijkheid voor het leerproces, sociaal-emotionele begeleiding, pedagogisch-didactische begeleiding en inhoudelijke begeleiding bij taalvaardigheden. Aangezien beroepsopleidingen voorbereiden op toegang tot de arbeidsmarkt lijkt de verbreding van ondersteuning en begeleiding in de richting van zelfredzaamheid voor mbo-studenten met dyslexie zinvol en zeer relevant.

Geraadpleegde bronnen

Bekebrede, J., Leij A. van der, Plakas, A., Share, D. & Morfidi, E. (2010). Dutch Dyslexia in Adulthood: Core Features and Variety. *Scientific Studies of Reading, 14* (2), 183-210. DOI: 10.1080/10888430903117500.

Cuelenaere, B.. (2016). *Quick scan dyslexie in mbo en hbo. Onderzoek in opdracht van het ministerie OCW.* Tilburg: CentERdata.

De Jong, P. F., De Bree, E. H., Henneman, K., , Kleijnen, R., Loykens, E. H. M., Rolak, M., Struiksma, A. J. C, Verhoeven, L., & Wijnen, F. N. K. (2016). *Dyslexie: diagnostiek en behandeling.* Brochure van de Stichting Dyslexie Nederland. Gevonden op: *www.stichting**dyslexie**nederland.nl/.../**dyslexie**_diagnostiek%20en%20behandeling_2.. Geraadpleegd: januari 2017.*

Ghesquière, P., Boets, B., Gadeyne, E., & Vandewalle, E. (2010). *Dyslexie: een beknopt wetenschappelijk overzicht.* K.U. Leuven: Centrum voor Gezins- en Orthopedagogiek. Gevonden op: *https://perswww.kuleuven.be/.../papers/Pol_**Dyslexie**_Boek%20Lessius_definitief.pdf. Geraadpleegd: januari 2017.*

Leij, A. van der (2011). Geslaagd met dyslexie en dyscalculie. Presentatie gehouden op de conferenties: Geslaagd met dyslexie en dyscalculie.

Leij, A. van der, Bekebrede, J., Schijf, T., Geudens, A., Schraeyen, K. & Schijf, T. *(2011). Achtergronden bij de ontwikkeling en normering van de Interactieve Dyslexie test Amsterdam-Antwerpen (IDAA). In:*

Geudens, A., Baeyens, D., . Schraeyen, K *, Maetens, K., De Brauwer, J. & Loncke, M. (eds). Jongvolwassenen met dyslexie. Diagnostiek en begeleiding in wetenschap en praktijk. Leuven/Den Haag: Acco.*

Sontag, L & Donker, M. (2012).). *Dyslexie en dyscalculie in het voortgezet onderwijs. '*s Hertogenbosch: KPC Groep.

Sontag, L. & M. Bosmans (2011). *Dyslexie en dyscalculie in het voortgezet onderwijs*. Tilburg: PON.

Teunissen, C, Scheltinga, F., Groot, A. de & Druenen, M. (2017). Protocol dyslexie mbo. Handreiking voor docent, coördinator zorg en management. Geraadpleegd 28-6-2018 op : https://www.expertisecentrumnederlands.nl/wp-content/uploads/2017/06/protocol-MBO-2017-Digitaal_DEF2.pdf

Meer weten?

Over het protocol dyslexie mbo.

FAQ's examenvoorbereiding voor leerlingen met dyslexie en dyscalculie.

Onderwijssector

mbo

Trefwoorden

Mbo, dyslexie, lezen, onderwijsondersteuning

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL